

MEZOEZA, TEKEN AAN DE DEURPOST

In Joodse huizen vind je bij de ingang van het huis aan de rechterdeurpost een mezoeza, een kokertje met daarin een beschreven rolletje perkament. Zo'n mezoeza vind je ook bij de deur naar de vertrekken, waarin geleefd wordt.

Oorsprong

De Joodse gewoonte om een mezoeza aan de deurpost te bevestigen, vindt zijn oorsprong in de Bijbel zelf:

Luister, Israël! De HEERE, onze God, de HEERE is één! Daarom zult u de HEERE, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw kracht. Deze woorden, die ik u heden gebied, moeten in uw hart zijn. U moet ze uw kinderen inprenten en erover spreken, als u in uw huis zit en als u over de weg gaat, als u neerligt en als u opstaat. U moet ze als een teken op uw hand binden en ze moeten als een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn. U moet ze op de deurposten van uw huis en op uw poorten schrijven. Deuteronomium 6:4-9

In Deuteronomium 11:20 (lees voor het verband vers 13-21) worden deze laatste woorden nog eens herhaald:

En schrijf ze op de deurposten van uw huis en op uw poorten.

Juist deze herhaling onderstreept het belang van dit gebod, zeggen de rabbijnen.

Waarschijnlijk werden de woorden van Deuteronomium in Mozes' dagen letterlijk op de deurposten geschreven. Sinds eeuwen is het echter traditie de teksten uitgeschreven, in een kokertje aan de deurpost te bevestigen.

Sjema

Het Hebreeuwse woord mezoeza betekent letterlijk 'deurpost'. Als men spreekt over de mezoeza, dan wordt daarmee het kokertje bedoeld inclusief een stukje opgerold perkament waarop bovenstaande woorden uit Deuteronomium 6:4-9 en 11:13-21 geschreven staan. Deze beide gedeelten vind je ook in de tefillien, de 'gebedsriemen' terug. Deze woorden uit Deuteronomium worden wel het 'wachtwoord' van het Joodse geloof genoemd (Of ook wel de *Joodse*

geloofsbelijdenis). Dit wordt aangeduid als het 'Sjema'. Sjema betekent 'hoor' (of luister) en daarmee beginnen deze verzen uit Deuteronomium dan ook.

Vormen en maten

Loop je door een willekeurige straat in Israël, dan kom je ze - mezoezot - veelvuldig tegen in de meest uiteenlopende vormen en materialen. Er zijn er van koper, zilver, glas, keramiek of zelfs plastic. Sommige zijn eenvoudig van vorm, andere ware kunstwerkjes. Hoewel er geen strikte regels bestaan voor vorm en materiaal, zien we wel steeds de Hebreeuwse letter sjin (ש) op de kokertjes, de eerste letter van 'Sjaddai' (= Almachtige). Soms staat er voluit Sjaddai op, gespeld: sjin (ש), daled (ד), yod (י). Deze drie letters staan dan ook voor: Sjome D'latat Yisrael = de Bewaarder van de poorten van Israël.

De klassieke mezoezakoker had vaak een opening of luikje, waardoor de achterzijde van het perkamentrolletje zichtbaar werd, met daarop geschreven 'Sjaddai'. Alle poorten van Jeruzalem, behalve de Damascuspoort, hebben een mezoeza. Die bij de Damascuspoort is er door de Arabieren vanaf gesloopt en nooit herplaatst.

Hoewel de orthodoxe Joden alleen tevreden zullen zijn met een echt rolletje perkament waarop de Hebreeuwse tekst door een officiële schrijver is geschreven, zijn vele mezoezot tegenwoordig voorzien van een stukje bedrukt papier. Hoe dan ook, het stukje tekst moet wel goed worden opgerold: van links naar rechts. Zo wordt, bij het afrollen, direct het begin van de tekst gelezen. Het Hebreeuws wordt immers van rechts naar links geschreven en gelezen. Twee keer in de zeven jaar moet worden gecontroleerd of de tekst op het perkament nog leesbaar is.

Bevestiging

De mezoezot worden, zoals voorgeschreven, bevestigd aan de deurposten van de huizen en de (stads-)poorten, maar ook binnenshuis. In Joodse woningen vinden we de kokertjes eigenlijk bij alle deuren, die toegang geven tot kamers waarin normaal gewoond wordt. Je vindt dus géén mezoezot bij de deuren van zolders, kelders, toiletten of badkamers. Ook b.v. pakhuizen hebben geen mezoeza. Wat misschien vreemd lijkt: er is ook geen mezoeza te zien bij de ingang van de synagoge! De mezoeza is bedoeld als een symbolisch herinneringsteken, dat

voortdurend oproept 'uw huis te heiligen'. Daarom is dit niet van toepassing op het, reeds heilige, godshuis zelf.

Ter herinnering

Kort na het betrekken van een nieuwe woning wordt, in de orthodoxe traditie, de mezoeza aan de deurpost gespijkerd. Deze 'godsdienstige handeling' maakt deel uit van de plechtige inwijding van het huis. Daarbij wordt een speciale zegen uitgesproken: 'Gezegend zij Gij, O HEERE onze God, Koning van het heelal, Die ons heeft gezegend met Zijn geboden en ons heeft opgedragen een mezoeza te bevestigen.'

Vanouds wordt de mezoeza aan de binnenzijde van de deurstijl bevestigd, ongeveer op ooghoogte, aan de rechterzijde. Het kokertje wordt altijd iets schuin aangebracht, waarbij de bovenkant meer naar binnen neigt. Traditiegetrouw raakt de gelovige Jood, bij het passeren van de deur, de mezoeza even aan. Het herinnert hem aan het Sjema. Velen raken daarna met dezelfde vingers hun mond aan, ten teken het Woord van God op hun lippen te willen houden.

Afsluitend

Elke inzetting, hoe goed ook, kan tot een gewoonte worden. Hoewel kleine mezoezet, vandaag de dag, als sieraad gedragen worden, en zelfs aan sleutelhangers als talisman dienst doen, zal geen orthodoxe Jood de heiligende en zegenrijke invloed van de mezoeza aan de deurpost ontkennen. Bij zijn ingaan en uitgaan wordt hij steeds herinnerd aan Shaddai, de Almachtige.

Samen met de *talliet* en de *tefillien* vormt de *mezoeza* een drietal van tekenen of symbolen, die we terugvinden in de Torah. Men spreekt ook wel van de zeven tekenen: een mezoeza + twee tefillien + vier tsitsiejot.

En tot slot zegt de *Talmoed*:

Wie tsitsiet aan zijn kled, tefillien aan zijn lichaam en de mezoeza aan zijn deurpost heeft, zal niet gemakkelijk zondigen.